

УДК 341.01

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-81-92

Олександр ВИСОЦЬКИЙ[©]
доктор політичних наук, професор
(Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна)

КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР ЛЕГІТИМНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Визначено комунікативні особливості формування легітимності міжнародного права. Легітимність міжнародного права багато в чому визначається комунікативним процесом, в якому беруть участь суб'єкти міжнародного права. Такі комунікативні та мовні явища, як аргументація, номіналізація, наратив, кваліфікація вчинків, інтерпретація та переінтерпретація ситуації відіграють ключову роль в процесі оскарження і винесення рішень про легітимність в міжнародному праві. Комунікативний процес, який дозволяє всім суб'єктам міжнародного права вільно реалізовувати стратегії оскарження легітимності міжнародних норм та рішень, виступає легітимацією, динамічним виміром легітимності. Він надає достатні підстави для ствердження вибору між різними нормами та їх застосуванням відповідно до рішень міжнародної інтерпретативної спільноти. Процес легітимації здатний змінювати поведінку міжнародних суб'єктів і примушувати їх до прийняття нормативно обґрунтованих рішень, навіть якщо узгоджений або прийнятий варіант не обов'язково є кращим результатом для тих суб'єктів, що підтримуються міжнародною легітимуючою аудиторією. Внаслідок цього, проблема легітимності норм міжнародного права має ставитись не як проблема їх відповідності моральним принципам, законам логіки, духу чи формальним вимогам права, а як проблема комунікативно-процесуального виправдання їх вибору та застосування. Немає ніякої універсальної легітимності для всіх ситуацій та часів. Легітимність завжди ситуативна та є результатом аргументативного дискурсу зацікавлених сторін, що можуть продемонструвати достатню міру адекватного розуміння ситуації та високу міру сумлінності у додержанні основоположних принципів права, запропонувати її прийнятне формулювання для інтерпретативної спільноти, що виносить рішення про відповідне правозастосування.

Ключові слова: легітимність, легітимація, міжнародне право, комунікація, держави, оскарження, норми, міжнародне співтовариство.

Постановка проблеми. Розуміння легітимності в міжнародному праві має свої особливості. Якщо в соціологічній та політико-науковій рецепціях легітимність фактично означає смисл та значущість як динамічний синтез обґрунтування та визнання влади, то в правовому аспекті вона є виправданістю правозастосування. Причому концепт «виправданість» найбільш чітко позначає сутність явища легітимності як такої, що конкурує, вступає у певне протиріччя із законністю. Осмислення легітимності в міжнародному праві ускладнює те, що вона народжується не сама по собі, а як результат процесу комунікації між суб'єктами міжнародного права. Зміст цього процесу складають обговорення, аргументації, обґрунтування, узгодження інтересів та перспектив суб'єктів міжнародного права. Тому проблема легітимності норм міжнародного права має ставитись не як питання їх відповідності моральним принципам, законам логіки, духу чи формальним вимогам права, а як проблема виправдання їх вибору та застосування в результаті процесу якісної, аргументативної та вільної комунікації між суб'єктами міжнародного права. Своєю чергою, це обумовлює насамперед важливість осмислення специфіки та змісту комунікативного процесу забезпечення легітимності міжнародного права.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Осмислення легітимності міжнародного права розпочалось з наукових досліджень Т. Франка. Його концепція легітимності міжнародного права була висвітлена нами в окремій публікації [1]. Основні наукові ідеї Т. Франк виклав у своїх працях «Влада

© О. Висоцький, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0712-8499>

vysalek@gmail.com

легітимності серед націй» і «Справедливість у міжнародному праві та інститутах». Ці роботи справили визначальний вплив на концептуалізацію легітимності в міжнародному праві у наступних наукових працях інших вчених, присвячених цієї темі. Визначаючи, що легітимність є властивістю міжнародних правил, норм та інститутів у силу їх відповідності загальноприйнятим принципам правового процесу забезпечувати наявність прагнення до додержання їх вимог в учасників міжнародної спільноти, Т. Франк вказує, що чинниками такої властивості є детермінованість, символічна валідація, когерентність і дотримання. Розвиваючи теорію Т. Франка, Ю. Брюнне та С. Тупе необхідною вимогою для досягнення правової легітимності є відповідність таким п'яти критеріям як: 1) узгодженість між діями більшості міжнародних суб'єктів; 2) взаємне виконання обов'язків усіма суб'єктами права; 3) верховенство права в його інтерпретації спільнотою практиків; 4) усталена практика правозастосування; 5) згода держав, заснована на інтерактивному розумінні права. Висуваючи конституціоналістську теорію легітимності міжнародного права, Маттіас Кумм доводив, що міжнародному праву можна підкорятися лише тоді, коли воно є легітимним. У якості критеріїв легітимності міжнародного права він висунув принципи верховенства права, субсидіарності, адекватної участі та підзвітності. Крім зазначених вчених, розгляду легітимності міжнародного права присвятили свої праці Д. Боданські, К. Бьола, А. Бьюкенен, Р. Волфрум, І. Кларк, І. Міяока, К. Томас та ін.

Мета статті – визначити комунікативні особливості формування легітимності міжнародного права.

Методологічну основу дослідження склав герменевтичний підхід, що дав можливість розглянути концепцію легітимності в міжнародному праві як результат комунікативних стратегій міжнародних суб'єктів та інтерпретуючої діяльності міжнародної спільноти.

Виклад основного матеріалу. Легітимність має основоположне значення в міжнародному праві, оскільки визначає його авторитет. Як і для міжнародного права в цілому воля держав є джерелом його легітимності. Проблема легітимності міжнародного права максимально актуалізувалася у міжнародних відносинах у зв'язку з косовською кризою. Як відомо, 24 березня 1999 року, в той день, коли Організація Північноатлантичного договору (НАТО) почала бомбити Союзну республіку Югославію (СРЮ) без дозволу Ради Безпеки, генеральний секретар ООН Кофі Аннан виступив з заявою, в якій визнав, що є випадки, коли застосування сили може бути легітимним у прагненні до миру [35]. Крім того, згодом Комісія по Косово визнала військову інтервенцію НАТО неправомірною, оскільки «вона не отримала попередньої згоди Ради безпеки ООН», але легітимною [33].

Проблема легітимності в міжнародному праві є іманентною йому та виникла з його появою. У вузькому правовому аспекті ця проблема полягає у відборі відповідної норми та принципів її правильного застосування. У широкому значенні, легітимність не обмежується лише правовим аспектом, охоплюючи моральний та комунікативний виміри. Проблема легітимності є особливо помітною у складних випадках правозастосування, зокрема використання сили на міжнародній арені. Наростаюча тенденція впливу міжнародного права на національні законодавства, тиск на держави, що не дотримуються його норм, значне розширення предметної сфери міжнародного права, також впливають на цю проблему. Крім того, іноді можна спостерігати відсутність згоди суб'єктів міжнародного права щодо правомірності застосування його норм.

У правовому дискурсі використання поняття «легітимність» має свою специфіку. В правовому дискурсі, як правило, легітимність розглядається в межах ціннісно-нормативного підходу і, по суті, є його конкретизацією. Важливо зазначити, що в межах інших дискурсів (соціологічного, політичного, етичного, логічного, філософського) легітимність набуває іншого значення та має дещо інші виміри. Показово, що окремі вчені-правники, зокрема Крістофер Томас, помічають, що в різних мовних практиках термін «легітимність» позначає дещо різні явища та схильні розрізняти, зокрема, правовий, моральний та соціальний підхід до легітимності [34, с. 5]. Аналізуючи матеріали фундаментальних словників, ми прийшли до висновку, що поняття легітимності може мати відношення, як мінімум, до чотирьох дискурсів [2, с. 109–110], але можемо стверджувати, що таких дискурсів набагато більше.

Варто зазначити, що саме у правовому дискурсі легітимність стає правовою

категорією незалежно від джерел походження та аргументів її самовиправдання. Один із піонерів дослідження легітимності в міжнародному праві Т. Франк визначав її як властивість норми або нормотворчого інституту самостійно породжувати у адресатів пред'явлених норм прагнення до додержання їх вимог, оскільки адресати вважають, що норма або інститут виникли і діють відповідно до загальноприйнятих принципів правового процесу [12, с. 24]. Інший дослідник легітимності у міжнародному праві Ян Херд визначав цей термін як нормативне переконання суб'єкта в тому, що нормам або інститутам належить підпорядковуватись [19, с. 381]. Як бачимо, Т. Франк визначає легітимність переважно у процесуальному ключі, як відповідність процесуальним принципам, а Я. Херд як переконаність в належному характері норм та інститутів за їх змістом.

Одним із ключових понять нашого дослідження є міжнародне право. Аналіз широкого спектра вітчизняної та зарубіжної літератури дав нам можливість сформулювати загальне визначення міжнародного права. Міжнародне право – це сукупність юридичних правил, норм і стандартів, що прийняті державами та іншими суб'єктами міжнародних відносин, самостійна галузь права, що регулює взаємодію на світовій арені в широкому спектрі областей, включаючи війну, дипломатію, торгівлю і права людини та пов'язані з ними внутрішньодержавні відносини; це комплекс правовідносин, що виникає як результат угод, взаємних поступок і компромісів з метою підтримки міжнародного правопорядку та практики стабільних, послідовних і організованих міжнародних стосунків.

У науковій літературі можна виділити три загальних підходи до легітимності: 1) влада легітимності, 2) легітимність як переломний момент або показник та 3) легітимність як процес. Прихильники першого підходу використовують легітимність для пояснення того, чому могутні держави підкоряються безсилу міжнародному праву [12, с. 3]. Другий підхід розглядає легітимність як переломний момент або показник нормативних змін у спільнотах [5, с. 177–179; 10, с. 893, 895; 32, с. 271–272]. Третій підхід інтерпретує легітимність через процес легітимації.

Прихильники перших двох підходів можуть використовувати процес легітимації, щоб замаскувати свої справжні наміри під маскою легітимності, але навіть найбільш цинічні або брехливі твердження підпорядковані процесу легітимації, оскільки він сприймається і визначається аудиторією. Третій підхід розглядає легітимність як результат процесу оскарження, який включає в себе правову риторику, інтерпретацію ситуації, номіналізацію, техніки аргументації та формування думки аудиторії.

Коли держави порушують правові норми, вони роблять це, заявляючи про свою легітимність та навіть законність. Вони застосовують різні тлумачення або роблять акцент на одних правових нормах у порівнянні з іншими, коли вони суперечать одна одній, проте вони не відкрито ігнорують дійсність міжнародного права. Отже, держави не просто створюють право, щоб переслідувати владні або кооперативні інтереси. Вони легітимізують свої дії, тому що хочуть здаватися, якщо не бути легітимними. Проте, припускаючи, що формальна природа юридичної аргументації є лише фасадом, навіть лицемірним, вони втрачають з уваги той факт, що в цих мовних іграх беруть участь та приймають рішення на їх основі різні суб'єкти.

Д. Кріціотіс підкреслює цінність міжнародного права як комунікативного засобу, що допомагає сформулювати різні претензії, які держави хочуть пред'явити іншим державам та інституціям на захист своїх примусових дій відповідно до міжнародного права» [26, с. 278].

Держави не просто обговорюють юридичну силу чи застосування правової норми, але й виправдовують свою поведінку, використовуючи мову законності та легітимності для переконання аудиторії. Хоча важко встановити істину в цих твердженнях, аудиторія, яка отримує ці обґрунтування, розрізняє та приймає одні твердження на противагу іншим. Оскільки ці претензії на легітимність не завжди збігаються з законністю міжнародного правового акту, це створює прогалини в легітимності. Отже, розуміння цих прогалин вимагає знання цих оскаржень і відповідей тих, хто їх отримує. Таким чином, легітимність правового акту, дії чи суб'єкта полягає в мові цих оскаржень в публічних дебатах і в тому, як вони сприймаються широкою міжнародною суддівською аудиторією (інакше кажучи, інтерпретативним чи легітимуючим співтовариством), що робить легітимність чимось, що потрібно розуміти як продукт процесу легітимації, а не як характеристику, що додається до ідеї, суб'єкта або дії.

Мова відіграє ключову роль в процесі оскарження та винесення рішень про легітимність. Р. Рорті вибудовує рамки для розуміння ролі мови, стверджуючи, що єдиної істини не існує. Отже, ми не можемо встановити справжні мотиви суб'єктів [29, с. 3-9]. Проте одночасно навіть наймогутніші суб'єкти не можуть вести себе так, як їм заманеться, і покладатися на свої ресурси, щоб побороти слабших суб'єктів [7]. Вони повинні виправдовувати свої дії, використовуючи легітимізуючу мову, знаючи, що їхні претензії будуть розглянуті аудиторією. Р. Рорті стверджує, що зосередженість на пошуку істини призводить до переконання, що деякий немовний стан світу саме по собі є прикладом істини [29, с. 5]. Можливо, тут Р. Рорті натякає на відому даоську сентенцію: «хто говорить не знає, а хто знає – не говорить». Більше того, коли мовні ігри переходять від визначених критеріями пропозицій всередині мовних ігор до мовних ігор як цілих, ідея про те, що світ вирішує, які описи істинні, більше не може мати ясного смислу [29, с. 5].

Глобальне правове і політичне середовище все частіше розуміється як «надзвичайно широкий і безперервний діалог між широким колом гравців – національними державами, приватними суб'єктами, міжурядовими організаціями, судами, законодавчими органами, військовими діячами», що робить міжнародне право «більше розмовою, ніж судовим процесом. Зроблене людьми, які його використовують, міжнародне право каталогізує аргументи, які люди застосовували для оцінки легітимності поведінки держави [124, с. 272–273]. Це робить світову думку судом або «інтерпретативною спільнотою», коли поведінка держави порушує обмеження цієї думки [23, с. 26; 20, с. 186–187; 22, с. 35, 96]. Життєво важливо, щоб держави захищали ці дії, підкріплені претензіями на авторитет і довіру. Тому лексика, яка використовується для цих тверджень, стає важливою, «не тому, що вона є зовнішньою межею, а саме тому, що це не так. Вона представляє судження інших у розмові – інших, чий погляд вплине на складність того, чого би хтось не прагнув досягти» [23, с. 273].

Отже, визнаючи, що прогалини в легітимності створюються оскарженням і судженнями щодо цих оскаржень, питання легітимності стає проблемою, розв'язання якої базується на використанні мови. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса може надати корисні підстави для розуміння згоди і незгоди в процесі обґрунтування [13–18]. Проте процес легітимації не може ґрунтуватися виключно на ідеальних мовних вимогах, відсутності силового примусу, спільному пошуку розуміння і переконливій силі більш сильного аргументу. Хоча критики габермасівської комунікативної дії стверджують, що «загальний життєвий світ» неможливий в анархічній міжнародному середовищі без загальної історії, культури чи мови, це помилкова думка, оскільки існує більше взаємного визнання і рівності між мовцями, ніж зазвичай очікується у важких випадках [28, с. 33]. Ті, хто робить виправдувальні заяви щоб легітимізувати свою поведінку, не намагаються переконати один одного кращим аргументом; вони намагаються переконати аудиторію. Вкрай змагальний характер центральних суперників вказує на те, що окремі центральні суб'єкти не намагаються або не мають наміру переконувати опозицію у своїй позиції. Сторони доводять свої домагання на легітимність власної поведінки не один перед одним, а перед аудиторією інших. «Інші» включають в себе не тільки відповідні внутрішні групи цих держав, але і більш широку аудиторію, яка може сприймати і інтерпретувати ці претензії та визначати їх легітимність.

Розуміння права як комунікативного засобу в цьому сенсі означає, що ми також повинні бути в змозі зрозуміти природу оскарження. Аргументація – це комунікація з метою переконати опонента змінити свою позицію [27, с. 404; 28, с. 8]. Однак у цих випадках, коли сторони сперечаються про відповідні принципи права та міжнародні відносини, вони не намагаються переконати один одного. Як зазначалося вище, їх аргументи націлені на аудиторію [6, с. 26; 20, с. 186–187; 22, с. 35, 96]. Ці суб'єкти виправдовують свої дії в публічній обстановці і тому повинні викладати свої аргументи мовою легітимності. Справжні мотиви, наслідки та інтереси стають недоречними, як тільки учасники вступають у суперечку про юридичну та легітимну риторичку, здатну бути визнаною аудиторією «доброю, правильною або гідною похвали» [6, с. 22]. Саме цей процес необхідно зрозуміти, щоб оцінити не тільки те, що вважається легітимним, але і те, як це легітимується.

Існування прогалин у легітимності свідчить про те, що законність і легітимність не є синонімами [6, с. 28]. Держави оскаржують свої домагання на легітимацію і роблять це за допомогою юридичних, риторичних і моральних мов. Розуміння прогалин

міжнародного права – це не просто питання визначення причин, за якими держави підкоряються або не підкоряються праву, але скоріше встановлення того, як вони легітимують свої дії, використовуючи структуру міжнародного права. М. Фіннемор визнає, що легітимність – це не просто питання підпорядкування або непокорі закону [9, с. 201-203]. Вона стверджує, що суб'єкти ставлять під сумнів багатосторонні правила, які не дають бажаних результатів. Таким чином, вони посилюють тиск, щоб виробити нові «добрі» правила, формулюючи те, що вона називає «ринком» легітимності, де нормальні підприємці оскаржують і судять про свої бажані правила. Таким чином, легітимність вказує на переломний момент, коли правило або норма стають загальноприйнятими. М. Фіннемор застосовує цю структуру для визначення розвитку нормативних змін у міжнародних відносинах, стверджуючи, що «модель втручання не може бути зрозуміла окремо від мінливого нормативного контексту, в якому воно відбувається» [11, с. 153–185, 154–155]. Ця концептуалізація легітимності визнає поділ законності і легітимності і підсилює потенційну силу останньої як засобу сприяння змінам в міжнародних інститутах.

Проте такі підходи також не повною мірою враховують процес легітимації, зосереджуючись на тому, які норми є легітимними, а не на тому, як легітимність оскаржується, а потім встановлюється або заперечується. К. Бьола стверджує, що такі підходи не можуть теоретично пов'язати соціальний процес, за допомогою якого формується прихильність суб'єктів правовим і моральним принципам легітимності, з нормативними умовами, які полегшують або обмежують визначення, оскарження і винесення рішень про те, що вважається легітимністю в конкретному політичному контексті [4, с. 628]. У випадках гуманітарних інтервенцій проблема полягає не в розвитку загальноприйнятих норм, а в їх застосуванні в окремих випадках, коли складні режими, що регулюють права людини, гуманітарне право і застосування сили, взаємодіють, накладаються один на одного, а іноді і конфліктують. Тому розуміння легітимації вимагає вивчення процесу, за допомогою якого визначається прихильність суб'єктів соціальним нормам, а також сутність умов, які полегшують або обмежують визначення, оскарження і винесення рішення про те, що вважається легітимністю в конкретному контексті [4, с. 633–634]. Незалежно від того, чи виправдовує держава застосування сили проти своїх власних громадян, чи захищає цілісність свого політичного суверенітету, заперечує звинувачення в порушенні прав людини або захищає свою власну безпеку, вона буде оскаржувати ці дії, виправдовуючи їх правом і моральною мовою легітимності. Таким чином, структура осмислення легітимності повинна бути спрямована на розуміння процесу, на використання, оскарження і сприйняття цієї мови, а не тільки кінцевого результату або визначення легітимності або нелегітимності.

К. Коулмен пропонує більш детальну структуру легітимності, ніж та, які критикує К. Бьола. К. Коулмен визначає легітимність як соціальний і суспільний статус, що приписується аудиторією гарній або правильній поведінці. Таким чином, суб'єкт або дія не обов'язково повинні бути законними, щоб бути легітимними, і навпаки. Замість цього К. Коулмен аналізує легітимність з метою зрозуміти, як ці судження про статус формуються за допомогою чотирьох провідних питань.

По-перше, хто або що є суб'єктом суджень про легітимність? По-друге, хто складає відповідну суддівську групу чи аудиторію для заяв про міжнародну легітимність та нелегітимність? По-третє, які публічні норми служать стандартами для судження про міжнародну легітимність і як вони пов'язані з міжнародним правом? І, нарешті, чому держави, найбільш могутні суб'єкти міжнародної системи, повинні дбати про міжнародну легітимність? [6, с. 20].

Крім того, К. Коулмен виділяє чотири потенційні аудиторії: 1) внутрішню громадську думку в державі-інтервенті, 2) внутрішню громадську думку в державі-мішені, 3) аудиторію сусідів держави-мішені і 4) міжнародне співтовариство. Вона зазначає, що кожен з перерахованих є лише потенційною аудиторією, і думка кожної групи не є обов'язковою умовою в кожному конкретному випадку. Тим не менш, держави врешті-решт прагнуть до легітимності серед рівних, оскільки це найбільш ймовірне джерело соціального і політичного тиску щодо легітимності [6, с. 26].

Також М. Коулмен зазначає, що, хоча правила часто порушуються, держави виправдовують свої дії, проводячи значну відмінність між законністю та легітимністю і розробляючи правила для оцінки або визначення легітимності. Нарешті, вона стверджує,

що держави шукають підтримки організацій, щоб отримати легітимність [6, с. 307]. Таким чином, організації можуть надати легітимність суб'єкту або дії.

Хоча підхід К. Коулмен корисний, деякі його аспекти є неповними при спробі зрозуміти легітимність як частину процесу. Дуже корисно її визнання широкого кола суб'єктів і потенційної аудиторії. Хоча ці оскарження зазвичай проводяться між державами, що виступають з оскарженням міжнародної легітимності, та іншими державами, внутрішня аудиторія може мати важливий вплив на легітимність дій держави, особливо в демократичних суспільствах [8, с. 577–578]. Внутрішня аудиторія часто є джерелом різних очікувань або побоювань, коли їх уряди вирішують застосувати силу. В результаті внутрішня мова може сильно відрізнитися від того, яка використовується на міжнародному рівні. Це сприяє появі зручного правового формалізму, оскільки уряди та лідери, здається, змінюють свої виправдання залежно від своєї цільової аудиторії.

Щоб зрозуміти, як функціонують оскарження міжнародної легітимності, розглянемо структуру комунікативного процесу, що виступає своєрідною легітимацією міжнародного права. Першим кластером оскаржень буде те, що можна назвати оскарженнями суб'єктів.

Суб'єктні оскарження включають в себе сторони конфлікту, які оскаржують законність і легітимність своїх ролей в якості агентів в конкретній ситуації. Суб'єкти, які отримують певну ступінь легітимності, мають більшу свободу волі протягом усього процесу оскарження і часто отримують більш широку підтримку свого структурування ситуації, вимог або рекомендацій. Однак суб'єкт, який приймає або використовує певну інтерпретацію ситуації, може також опинитися в риторичній пастці і, отже, буде змушений прийняти або дозволити певне рішення або дію, тому що певна інтерпретація ситуації створює очікування. З іншого боку, такі очікування можуть бути риторично виключені, коли певна інтерпретація ситуації не приймається, і тому рішення та очікування, які вони передбачають, не відповідають загальноприйнятому розумінню суб'єктів або ситуації. Суб'єктні оскарження є основоположними для цього процесу і можуть впливати на всі наступні області оскарження. Тут можна виділити два чинника: оскарження центрального суб'єкта та оскарження лідерів думки аудиторії.

Суперництво центральних суб'єктів виникає між тими, хто безпосередньо залучений в конкретний конфлікт, оскільки вони легітимізують свої позиції в якості відповідних суб'єктів і агентів. Таке суперництво має змагальний характер, так як суб'єкти борються за легітимність, прагнучи переконати аудиторію в правильності своїх позицій, делегітимізуючи при цьому претензії опозиції. Позиції виражаються в термінах абсолютної легітимності і законності, де кожен суб'єкт бачить себе легітимним і законним суб'єктом, в той час як інший є нелегітимним і незаконним. Таким чином, центральні суб'єкти направляють свої претензії не на опозицію, а скоріше на внутрішню та міжнародну аудиторію. Отже, суб'єкти не досягають легітимності, висувуючи ці вимоги, а скоріше оскаржують їх перед аудиторією, яка може прийняти, відкинути або переформулювати та змінити оскарження.

Це призводить до другого суб'єктного оскарження – оскарження лідерів думки аудиторії. Оскарження лідерів думки аудиторії відбувається тоді, коли ключові суб'єкти, такі як сусідні держави або інститути, що відіграють непряму роль в ситуації, визначають свою роль у вирішенні ситуації, прийнятті рішень або вжитті заходів. Ці суб'єкти важливі для розуміння процесу легітимації, оскільки центральні суб'єкти приймають і відкидають елементи домагань всіх центральних суб'єктів і переформулюють оскарження в термінах, які затуманюють абсолютне розуміння легітимності і законності. Це не конкурентне оскарження, і деякі суб'єкти легітимізуються інституційною владою, тоді як інші можуть володіти унікальними знаннями або близькістю, що робить їх роль доречною в даній ситуації. Лідери думки аудиторії часто першими висувують оскарження в термінах, які створюють прогалини в легітимності.

Крім того, оскільки легітимність може бути надана суб'єкту або речі, необхідно також зрозуміти легітимацію дій та рішень. Цей аспект процесу легітимації можна назвати наративним оскарженням. Наративні оскарження включають в себе структурування ситуації і розповідають «історію» або «сюжет», що пояснює ситуацію на певному ґрунті [24, с. 45]. Ці історії підживлюють нормативне розуміння самої ситуації і можуть призвести до встановлення фактів, таких як те, що певні події можуть бути

легітимно інтерпретовані як порушення прав людини, гуманітарні кризи, геноцид або громадянська війна. Такі історії можуть приписувати відповідальність за ситуацію, тим самим тісно пов'язуючи її з суб'єктивним оскарженням. Проте важливе те, що нарративні оскарження встановлюють юридичні факти. Юридичні факти мають правові наслідки або «наслідки» відповідно до міжнародного права та створюють очікування щодо того, які дії можуть або не можуть послідувати [21, с. 606].

Приймаючи певну інтерпретацію, міжнародне співтовариство може ухвалити рішення визнати юридичний факт, що такі події являють собою «порушення» норм ключових міжнародно-правових документів, наприклад в сфері прав людини та міжнародного гуманітарного права, або, більш конкретно, інтерпретувати ці факти як етнічні чистки, геноцид або масові звірства. Маркування випадку в цих термінах створює очікування, яке змушує до певних відповідей. Іноді стверджують, що саме тому міжнародне співтовариство неохоче використовує слово «геноцид». Часто для випадків застосування сили в гуманітарних цілях на міжнародній арені характерні два нарративи: чи є ситуація «загрозою міжнародному миру і безпеці» і чи вичерпані «ненасильницькі варіанти». Ці нарративні оскарження живлять третє питання К.Коулмен, «які публічні правила служать стандартами для судження про міжнародну законність» [6, с. 20]. Така інтерпретація фактів як широко поширене насильство або вбивства дає основу для доповіді, яка інформує про правові висновки, що ці дії порушують права людини або гуманітарне право та становлять загрозу міжнародному миру і безпеці.

Четверте питання і його висновки проблематичні, оскільки К. Коулмен потрапляє в аналітико-нормативний розрив, коли вона використовує легітимність як переломний момент для нормативного прийняття міжнародних норм. Таким чином, хоча ці питання і корисні, але для того, щоб створити вичерпну основу для розуміння не тільки того, що є легітимним, але і того, як легітимізуються суб'єкти, дії та ідеї, вони повинні бути закріплені в більш широкому розумінні оскарження. Процес, що веде до формування легітимності, був детально розроблений в політичній літературі про легітимність влади. Ю. Габермас і Р. Баркер розвивають два підходи [14, с. 1–36; 3, с. 11–27]. Роботи Ю. Габермаса щодо легітимації пропонують всеосяжне розуміння легітимності, що виходить за рамки прийняття або розуміння того, що є або не є легітимним. Запропонована методологічна структура сприяє вивченню основоположного процесу, за допомогою якого суб'єкти не тільки легітимують свої дії і рішення, а й оскаржують вимоги. Коли Ю. Габермас говорить про кризу легітимації, він має на увазі чотири протиріччя, які виникають в розвинених капіталістичних суспільствах, які підривають їх здатність підтримувати і відтворювати себе [14, с. 1]. Ю. Габермас пояснює появу системи легітимації в рамках економічної кризи. Підвищена потреба в легітимації виникає тоді, коли економічні та політичні системи «повторно з'єднуються» [14, с. 36]. Після появи функціональної слабкості в ринковій системі і дисфункціональних відгалуженнях в керуючому механізмі концепція справедливого обміну в кінцевому рахунку руйнується. Державна машина повинна активно займатися виробництвом, а не забезпечувати загальний порядок виробництва. Вона також повинна легітимувати цю роль. Хоча Ю. Габермас мав на увазі протиріччя всередині конкретного суспільства, його акцент на процесі легітимації виділяє корисну відмінність між легітимністю і легітимацією, відповідно до якого перша є властивістю або характеристикою суспільства, а друга – процесом, за допомогою якого ця якість затверджується. Осмислюючи процес, що лежить в основі присвоєння легітимності, можна досліджувати спірні аргументи, висунуті суб'єктами, коли вони заявляють про легітимність, замість того щоб зосередитися на тому, що є або не є легітимним.

Р. Баркер пов'язує воедино ці нормативні та емпіричні підходи до легітимності і звертається до питань, які виникають, коли в певному випадку огидний режим претендує на легітимність. Р. Баркер стверджує, що оскільки претензія на легітимність є однією з характеристик уряду, питання про те, чи є уряд легітимним, може бути тавтологічним. Питання про те, яким чином і з яким успіхом він претендує на легітимність, є, навпаки, доречним питанням [3, с. 21]. Він визначає легітимацію як «спостережувану людську діяльність, вивчення якої не вимагає ніякого судження про моральну істину» [3, с. 21]. Отже, легітимація є чіткою концепцією, а теорія легітимації може вирішити проблеми, що турбували політику та уряд [3, с. 23]. Р. Баркер підкреслює, що легітимність, легітимація і легітимний – це терміни, які об'єднуються, щоб побудувати мережу взаємопов'язаних, але різних описів уряду і політики. Оскільки

навіть найогидніші уряди беруть участь у процесі легітимації в тій чи іншій формі, «те, що характеризує уряд, – це не володіння якістю, що визначається як легітимність, а домагання, діяльність зі здійснення легітимації» [3, с. 2], і це очевидно в повсякденній мові, етикеті та ритуалах уряду.

Таке розуміння легітимації може бути корисно для осмислення такого ж процесу між державами. Держави шукають легітимності для себе та для своїх дій. Тим не менш, просте питання про те, чи є дії держав легітимними, ігнорує процес легітимації, в якому беруть участь держави, які претендують на цю характеристику. Те ж саме можна сказати і про правові норми. Те, що держави використовують юридичну мову, а також мову легітимності, щоб стверджувати легітимність своїх дій, саме по собі не є ознакою легітимності. Швидше, те, що можна спостерігати, не легітимність, а процес легітимації. Структура легітимності об'єднує ці елементи. Вона складається з перших трьох питань К. Коулмена, які досліджують суб'єктні та нарративні оскарження, що проводяться в кожній ситуації.

Наступним кластером дослідження комунікативно-процесуального виміру легітимності міжнародного права є виявлення нормативного оскарження, через яке держави не просто оскаржують існування правових актів і норм, а й їх застосування або тлумачення в конкретній ситуації. Саме в рамках осмислення цієї суперечки можна очікувати, що держави будуть оскаржувати як легітимність загрози силою, так і її застосування, а також здійснення методів, що використовуються суб'єктами.

Заключним елементом цієї теоретичної структури є розуміння ролі риторики в оскарженні. Як видно з випадків втручання, два або більше потенційних порушника норм оскаржують ці ситуації. Хоча вони не намагаються переконати один одного, вони оскаржують принципи міжнародного права і легітимності в спробі бути визнаними легітимними суддівською аудиторією. Держави оскаржують твердження про те, що вони є порушниками міжнародних правових норм. Наприклад, держава-інтервент звинувачується в порушенні норми суверенітету, в той час як держава-об'єкт звинувачується в порушенні норм прав людини. Жодна з них не приймає цих звинувачень проти себе і більшість з них відповідають посиленням власних звинувачень проти іншої держави. Таким чином, центральна суперечка між тими, хто безпосередньо залучений в конфлікт або втручання, є не спробою переконання, а скоріше оскарженням.

Д. Кеннеді погоджується з тим, що переконання та юридична сила менш релевантні, відзначаючи, що «ми залишили світ юридичної сили позаду, крім як в якості вимоги, зверненої до аудиторії» [23, с. 126]. Переконання також не працює, оскільки аудиторія – це не «інертні судді», а учасники, які інтерпретують ці твердження стратегічно. Тому переконливості та юридичної сили буде недостатньо. Отже, потрібне більш складне розуміння взаємодії між процесами, яке пояснює роль риторики і те, як вона сприймається аудиторією.

Дослідників ролі риторики не цікавить, чи є легітимуюче твердження суб'єкта істинним або переконливим. Ф. Шиммельфенніг [30, с. 1250–1251; 31, с. 48] стверджує, що риторика сама по собі може бути корисно концептуалізована. Р. Кребс і П. Джексон йдуть далі, розвиваючи теорію риторичного примусу. На їхню думку «риторичний примус – це політична стратегія, яка прагне скрутити руки, скручуючи язика» [25, с. 42], коли суб'єкт формулює політику і вказує на певні наслідки з метою здійснення змін. Ф. Шиммельфенніг пропонує більш загальну теорію риторичної дії, стверджуючи, що всі політичні системи мають стандарт політичної легітимності, який визначає, хто належить до них і що очікується від її членів [31, с. 61–62]. Однак слабо соціалізовані суб'єкти не вважають морально імперативними ці стандарти і протистоять стандарту «як зовнішньому інституційному ресурсу і обмеженню», що, в свою чергу, впливає на взаємодію та їх владу впливати на результати [31, с. 63]. Отже, легітимність передбачає аргументацію. Учасники стверджують, що їх інтереси відповідають цьому стандарту, делегітимізуючи при цьому протилежні погляди. Якщо суб'єкт може змусити опозицію змінити свою риторичну позицію, це обмежить її можливості для виправдання. Риторичне оскарження виявляється успішним, коли опозиційний суб'єкт більше не може підтримувати свою опозиційну точку зору або буде «спійманий» в пастку параметрами оскарження.

Риторично виключені суб'єкти виявляють, що їх позиції або відповіді виявляються несумісними з прийнятою інтерпретацією конкретної ситуації, і тому вони виключаються. Претенденти на легітимність намагаються визначити параметри дебатів,

щоб легітимізувати свої дії і делегітимізувати дії інших. Вони не заперечують ніяких позицій, щоб переконати один одного, а розвивають свої аргументи для суддівської аудиторії. В рамках більш широкого обговорення кожної ситуації реципієнти зазвичай приймають або відкидають деякі аспекти інтерпретації і змінюють їх, щоб надати нового визначення суб'єктам або ситуації, на якому ґрунтуються їх рішення.

Висновки. Легітимність міжнародного права багато в чому визначається комунікативним процесом, в якому беруть участь суб'єкти міжнародного права. Такі комунікативні та мовні явища як аргументація, номіналізація (наприклад, «гуманітарна катастрофа» або «геноцид»), наратив, кваліфікація вчинків, інтерпретація та переінтерпретація ситуації відіграють ключову роль в процесі оскарження і винесення рішень про легітимність в міжнародному праві. У зв'язку з цим, такий комунікативний процес, який дозволяє всім суб'єктам міжнародного права вільно реалізовувати стратегії оскарження легітимності міжнародних норм та рішень, виступає легітимацією, динамічним виміром легітимності, що надає їй достатніх підстав для ствердження вибору між різними нормами та їх застосуванням відповідно до рішень міжнародної інтерпретативної спільноти.

Міжнародні суб'єкти шукають легітимності для себе і для своїх дій. Те, що міжнародні суб'єкти використовують юридичну мову, а також мову легітимності, щоб стверджувати легітимність своїх дій, саме по собі не є ознакою легітимності. Скоріше, те, що можна спостерігати, не легітимність, а процес легітимації. Цей процес здатний змінювати поведінку міжнародних суб'єктів і примушувати їх до прийняття нормативно обґрунтованих рішень, навіть якщо узгоджений або прийнятий варіант не обов'язково є кращим результатом для тих суб'єктів, що підтримуються міжнародною легітимуючою аудиторією.

Отже, проблема легітимності норм міжнародного права має ставитись не як проблема їх відповідності моральним принципам, законам логіки, духу чи формальним вимогам права, а як проблема комунікативно-процесуального виправдання їх вибору та застосування. Немає ніякої універсальної легітимності для всіх ситуацій та часів. Легітимність завжди ситуативна та є результатом аргументативного дискурсу зацікавлених сторін, що можуть продемонструвати достатню міру адекватного розуміння ситуації та високу міру сумлінності у додержанні основоположних принципів права, запропонувати її прийнятне формулювання для інтерпретативної спільноти, що виносить рішення про відповідне правозастосування.

Список використаних джерел

1. Висоцький О. Ю. Теорія легітимності міжнародного права Томаса Франка. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2021. №7. С. 129–140. doi: 10.31866/2616-745x.7.2021.233313.
2. Висоцький А.Ю. (2003) Легитимность: анализ понятия. *Грани*. № 1 (27). С.109-113.
3. Barker R. Legitimizing identities: the self-presentations of rulers and subjects. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press, 2001. VIII, 161 p.
4. Bjola C. Legitimacy and the Use of Force: Bridging the Analytical/Normative Divide. *Review of International Studies*. 2008. Vol. 34. Issue 04. P. 627-644.
5. Byers M. Changing the Rules About Rules? Unilateral Humanitarian Intervention and the Future of International Law / Michael Byers and Simon Chesterman. *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal and Political Dilemmas*, ed. J. L. Holzgrefe and Robert O. Keohane. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. P.177-179.
6. Coleman K. P. International Organisations and Peace Enforcement: The Politics of International Legitimacy. New York: Cambridge University Press, 2007. 360 p.
7. Elster J. Arguing and Bargaining in the Federal Convention and the Assemblée Constituante/ Jon Elster. *Rationality and Institutions: Essays in Honour of Knut Midgaard on the Occasion of His 60th Birthday*, ed. Raino Malnes and Arild Underdal. Oslo: Universitetsforlaget, 1992. P.13-50.
8. Fearon J. D. Domestic Political Audiences and the Escalation of International Disputes. *The American Political Science Review*. 1994. Vol. 88. Issue 3. P.577-578.
9. Finnemore M. Fights About Rules: The Role of Efficacy and Power in Changing Multilateralism. *Review of International Studies*. 2005. Vol. 31. Supplement S1. P. 201-203.
10. Finnemore M. International Norm Dynamics and Political Change/ Martha Finnemore and Kathryn Sikkink. *International Organization*. 1998. Vol.52. Issue 4. P. 890-905.
11. Finnemore M. Constructing Norms in Humanitarian Intervention. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. ed. Peter J. Katzenstein. New York: Columbia University Press, 1996. P. 138-169.
12. Franck Th.M. The power of legitimacy among nations. New York : Oxford: Oxford

University Press, 1990. 303 p.

13. Habermas J. *Communication and the Evolution of Society* / Trans. and with an Introduction by Thomas McCarthy. London : Heinemann Educational Books, 1979. 239 p.

14. Habermas J. *Legitimation crisis* / Trans. by McCarthy Th. Cambridge; Oxford: Blackwell: Polity press, 1997. XXV, 166 p.

15. Habermas J. Remarks on legitimation through human rights. *Philosophy and social criticism*. 1998. Vol.24. Issue 2-3. P. 157-171.

16. Habermas J. *The theory of communicative action*. Vol.1. Boston, Mass.: Beacon Press books, 1987. 512 p.

17. Habermas J. *The theory of communicative action*. Vol.2. Boston, Mass.: Beacon Press books, 1987. 460 p.

18. Habermas J. *Truth and justification*; ed. and trans. B.Fultner. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology, 2003. 327 p.

19. Hurd I. Legitimacy and Authority in International Politics. *International Organization*. 1999. Vol. 53. P.379-408.

20. Johnstone I. The Power of Interpretive Communities. *Power in Global Governance*, ed. Michael Barnett and Raymond Duvall. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. P.186-187.

21. Kelsen H. Recognition in International Law: Theoretical Observations. *The American Journal of International Law*. 1941. Vol. 35. P. 605-617.

22. Kennedy D. *Of War and Law*. Princeton: Princeton University Press, 2006. 206 p.

23. Kennedy D. *The dark sides of virtue: reassessing international humanitarianism*; illustrated by Doug Mayhew. Princeton, N.J. : Princeton University Press, 2004. XXIX, 368 p.

24. Klotz A., Lynch C. Strategies for Research. *Constructivist International Relations*. Armonk: M.E. Sharpe, Inc., 2007. P. 40-78.

25. Krebs R. R., Jackson P. Th. *Twisting Tongues and Twisting Arms: The Power of Political Rhetoric*. *European Journal of International Relations*. 2007. Vol. 13. Issue 1. P. 35-66.

26. Kritsiotis D. Arguments of Mass Confusion. *European Journal of International Law*. 2004. Vol. 15. Issue 2. P. 233-278.

27. Müller H. Arguing, Bargaining and All That: Communicative Action, Rationalist Theory and the Logic of Appropriateness in International Relations. *European Journal of International Relations*. 2004. Vol. 10. Issue 3. P. 395-435.

28. Risse T. Let's Argue! Communicative Action in World Politics. *International Organization*. 2000. Vol. 54. Issue 1. P. 1-39.

29. Rorty R. *Contingency, irony, and solidarity*. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 1989. XVI, 201 p.

30. Schimmelfennig F. Competition and Community: Constitutional Courts, Rhetorical Action, and the Institutionalization of Human Rights in the European Union. *Journal of European Public Policy*. 2006. Vol. 13. Issue 8. P. 1230-1258.

31. Schimmelfennig F. The Community Trap: Liberal Norms, Rhetorical Action, and the Eastern Enlargement of the European Union. *International Organization*. 2001. Vol. 55. Issue 01. P. 47-80.

32. Stromseth J. Rethinking Humanitarian Intervention: The Case for Incremental Change. *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal and Political Dilemmas*, ed. J. L. Holzgrefe and Robert O. Keohane. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. P. 271-272.

33. *The Kosovo Report: Conflict, International Response, Lessons Learned* / The Independent International Commission on Kosovo. Oxford; New York : Oxford University Press, 2000. 373 p.

34. Thomas C. A. The Uses and Abuses of Legitimacy in International Law. *Oxford Journal of Legal Studies*. 2014. P. 1–30.

35. United Nations. Department of Public Information. Secretary-General deeply regrets Yugoslav rejection of political settlement; says Security Council should be involved in any decision to use force. SG/SM/6938. 24 March 1999. URL: <https://www.un.org/press/en/1999/sgsm6938.doc.htm>.

Надійшла до редакції 14.12.2021

References

1. Vysotskiy, O. Yu. (2021) Teoriya lehitymnosti mizhnarodnoho prava Tomasa Franka [Thomas Frank's theory of the legitimacy of international law]. *International Relations: Theory and Practical Aspects*. №7. C.129–140. doi: 10.31866/2616-745x.7.2021.233313 [in Ukr.].

2. Vysotskiy, A.Yu. (2003) Legitimnost: analiz ponyatiya [Legitimacy: an analysis of the concept]. *Grani*. № 1 (27), pp. 109–113 [in Russ.].

3. Barker, R. (2001). *Legitimizing identities: the self-presentations of rulers and subjects*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press. VIII, 161 p.

4. Bjola, C. (2008) Legitimacy and the Use of Force: Bridging the Analytical/Normative Divide. *Review of International Studies*. Vol. 34. Issue 04, pp. 627–644.

5. Byers, M. (2003) Changing the Rules About Rules? Unilateral Humanitarian Intervention and the Future of International Law / Michael Byers and Simon Chesterman. *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal and Political Dilemmas*, ed. J. L. Holzgrefe and Robert O. Keohane. Cambridge: Cambridge University Press, pp.177–179.

6. Coleman, K.P. (2007) *International Organisations and Peace Enforcement: The Politics of International Legitimacy*. New York: Cambridge University Press. 360 p.
7. Elster, J. (1992) *Arguing and Bargaining in the Federal Convention and the Assemblée Constituante*/ Jon Elster. *Rationality and Institutions: Essays in Honour of Knut Midgaard on the Occasion of His 60th Birthday*, ed. Raino Malnes and Arild Underdal. Oslo: Universitetsforlaget, pp. 13–50.
8. Fearon, J.D. (1994) Domestic Political Audiences and the Escalation of International Disputes. *The American Political Science Review*. Vol. 88. Issue 3, pp. 577–578.
9. Finnemore, M. (2005) Fights About Rules: The Role of Efficacy and Power in Changing Multilateralism. *Review of International Studies*. Vol. 31. Supplement S1, pp. 201–203.
10. Finnemore, M. (1998) International Norm Dynamics and Political Change/ Martha Finnemore and Kathryn Sikkink. *International Organization*. Vol.52. Issue 4, pp. 890–905.
11. Finnemore, M. (1996) Constructing Norms in Humanitarian Intervention. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. ed. Peter J. Katzenstein. New York : Columbia University Press, pp. 138–169.
12. Franck, Th.M. (1990) *The power of legitimacy among nations*. New York ; Oxford : Oxford University Press. 303 p.
13. Habermas, J. (1979) *Communication and the Evolution of Society* / Trans. and with an Introduction by Thomas McCarthy. London : Heinemann Educational Books. 239 p.
14. Habermas, J. (1997) *Legitimation crisis* / Trans. by McCarthy Th. Cambridge; Oxford: Blackwell: Polity press. XXV, 166 p.
15. Habermas, J. (1998) Remarks on legitimation through human rights. *Philosophy and social criticism*. Vol.24. Issue 2-3, pp. 157–171.
16. Habermas, J. (1987) *The theory of communicative action*. Vol. 1. Boston, Mass. : Beacon Press books. 512 p.
17. Habermas, J. (1987) *The theory of communicative action*. Vol. 2. Boston, Mass. : Beacon Press books. 460 p.
18. Habermas, J. (2003) *Truth and justification*; ed. and trans. B. Fultner. Massachusetts : Massachusetts Institute of Technology. 327 p.
19. Hurd, I. (1999) Legitimacy and Authority in International Politics. *International Organization*. Vol. 53, pp. 379–408.
20. Johnstone, I. (2005) The Power of Interpretive Communities. *Power in Global Governance*, ed. Michael Barnett and Raymond Duvall. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 186–187.
21. Kelsen, H. (1941) Recognition in International Law: Theoretical Observations. *The American Journal of International Law*. Vol.35, pp. 605–617.
22. Kennedy, D. (2006) *Of War and Law*. Princeton: Princeton University Press. 206 p.
23. Kennedy, D. (2004) *The dark sides of virtue: reassessing international humanitarianism*; illustrated by Doug Mayhew. Princeton, N.J. : Princeton University Press. XXIX, 368 p.
24. Klotz, A., Lynch C. (2007) Strategies for Research. *Constructivist International Relations*. Armonk: M.E. Sharpe, Inc. pp. 40–78.
25. Krebs, R.R., Jackson P.Th. (2007) Twisting Tongues and Twisting Arms: The Power of Political Rhetoric. *European Journal of International Relations*. Vol. 13. Issue 1, pp. 35–66.
26. Kritsiotis, D. (2004) Arguments of Mass Confusion. *European Journal of International Law*. Vol. 15. Issue 2. pp. 233–278.
27. Müller, H. (2004) Arguing, Bargaining and All That: Communicative Action, Rationalist Theory and the Logic of Appropriateness in International Relations. *European Journal of International Relations*. Vol. 10. Issue 3. pp. 395–435.
28. Risse, T. (2000) Let's Argue! Communicative Action in World Politics. *International Organization*. Vol. 54. Issue 1. P. 1–39.
29. Rorty, R. (1989) *Contingency, irony, and solidarity*. Cambridge; New York: Cambridge University Press. XVI, 201 p.
30. Schimmelfennig, F. (2006) Competition and Community: Constitutional Courts, Rhetorical Action, and the Institutionalization of Human Rights in the European Union. *Journal of European Public Policy*. Vol.13. Issue 8. pp. 1230–1258.
31. Schimmelfennig, F. (2001) The Community Trap: Liberal Norms, Rhetorical Action, and the Eastern Enlargement of the European Union. *International Organization*. Vol. 55. Issue 01, pp. 47–80.
32. Stromseth J. (2003) Rethinking Humanitarian Intervention: The Case for Incremental Change. *Humanitarian Intervention: Ethical, Legal and Political Dilemmas*, ed. J. L. Holzgrefe and Robert O. Keohane. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 271–272.
33. *The Kosovo Report: Conflict, International Response, Lessons Learned (2000)* / The Independent International Commission on Kosovo. Oxford; New York: Oxford University Press. 373 p.
34. Thomas, C.A. (2014) The Uses and Abuses of Legitimacy in International Law. *Oxford Journal of Legal Studies*, pp. 1–30.
35. United Nations. Department of Public Information. Secretary-General deeply regrets Yugoslav rejection of political settlement; says Security Council should be involved in any decision to use force. SG/SM/6938. 24 March 1999. URL: <https://www.un.org/press/en/1999/sgsm6938.doc.htm>.

ABSTRACT

Oleksandr Vysotskyi. Communicative dimension of the legitimacy of international law. The purpose of the article is to determine the communicative features of the formation of the legitimacy of international law. The legitimacy of international law is largely determined by the communicative process in which subjects of international law participate. Such communicative and linguistic phenomena as argumentation, nominalization, narrative, qualification of actions, interpretation and reinterpretation of the situation play a key role in the process of appealing and making decisions on legitimacy in international law. The communication process, which allows all subjects of international law to freely implement strategies to challenge the legitimacy of international norms and decisions, acts as a legitimation, a dynamic dimension of legitimacy. It provides sufficient grounds for establishing a choice between different norms and their application in accordance with the decisions of the international interpretative community. The legitimation process is capable of changing the conduct of international actors and forcing them to make normative-based decisions, even if the agreed or accepted option is not necessarily the best outcome for those actors whom the international legitimizing audience supports. This proves that the problem of legitimacy of the norms of international law should be posed not as a problem of their compliance with moral principles, laws of logic, spirit or formal requirements of law, but as a problem of communicative and procedural justification of their choice and application. There is no universal legitimacy for all situations and times. Legitimacy is always situational and is the result of an argumentative discourse of stakeholders who can demonstrate a sufficient degree of adequate understanding of the situation and a high degree of good faith in compliance with the fundamental principles of law, suggest its acceptable wording for the interpretative community deciding on appropriate enforcement.

Keywords: *legitimacy, legitimation, international law, communication, states, appeals, norms, international community.*

UDC 351.72:347.73(477)

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-92-99

Emilia DMYTRENKO[®]

Doctor of Law, Professor

*(State in Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine)*

**PECULIARITIES OF LEGAL SUPPORT
OF NATIONAL FINANCIAL SECURITY
IN THE CONTEXT OF TODAY CHALLENGES**

Емілія Дмитренко. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ. Розглянуто механізм правового забезпечення фінансової безпеки держави в сучасних умовах. Проаналізовано окремі нормативно-правові акти, в яких визначено такий механізм.

З'ясовано сутність механізму правового забезпечення безпеки банківської системи України. Зосереджено увагу на його особливостях у період фінансової кризи (2014-2016 рр.).

Визначено зміст діяльності Національного банку України у сфері забезпечення фінансової безпеки, зокрема здійснення банківського регулювання та нагляду, фінансового моніторингу, застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства.

Акцентовано увагу на окремих проблемах, які негативно впливають на забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. З'ясовано, що у діяльності окремих банків мають місце порушення банківського законодавства, які можуть поставити під загрозу безпеку банківської системи України або завдати шкоди належному веденню банківської діяльності.

З метою приведення банківського законодавства України до вимог документів Європейського Союзу запропоновано визначити поняття «банківське регулювання», «банківський нагляд», «фінансовий моніторинг». Також потребують уточнення наглядові повноваження Національного банку України і банків, а також ознаки, за яких банк можна вважати фінансово нестійким.

Доведено доцільність запровадження низки регуляторних та наглядових послаблень в умовах поширення коронавірусу з метою збереження довіри до банківської системи та забезпечення фінансової стабільності. На виконання вимог Угоди про асоціацію між Україною та

© E. Dmytrenko, 2021

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-1469-052X>

emiliadmitrenko@gmail.com